

הגליון הזה עוסק בעיקרו במחציתה השניה של דברי יוסף, החלק העוסק בהצעות המעשיות, בתכניתו הגדולה לאגידה ממלכתית של המזון קיצוב.

לשאלה א' ובג' מפאת רגילות הלומדים בפסוקים - הלא הסיפור הוא אחד הירועים ביותר לכל לומד מילדותו - איך רביט מרגישים באותה תמיחה שתמחר פרשניו על דברי יוסף האחרונים. אותה שאלה שבסח אותה הרמב"ן בשאלה "הליועץ למלך בתנחומי?" (הרמב"ן משתמש כאן במליצה שאולה מדברי הימים ב' כ"ה ט"ז מדברת אמציה המבטל את דברי הנביא אשר בשלה אליו להוכיחו).

"ויהי בדברך אליו (הנביא אל אמציה) ויאמר לו: "הליועץ למלך בתנחומי?" חזל לך, למה יכורך?"

וכאן לפנינו דוגמא אחת מרבות מאוד לאמנות סגנון של הרמב"ן, המסלב פסוקי מקרא לתוך פרוטו בדרך אורגאנית כל כך, עד שלא יורגס אופיה של הציטטה כלל, בניגוד לסגנון "המליצי" - באמר כל סופרי ההסכלה - אשר בדרך כלל הפסוקים המובאים בדבריהם מורגשים כתוספת, כטלאי על גבי טלאי, על גבי הכתוב).

את התשובות הסגורות שנכתבו לשאלה זו רמב"ן - הכתב והקבלה - אברבאל - יט לבדוק לאור לסוג של הכתוב. האמנם ביתנים הפסוקים מ"ג - ל"ו להתפרס כחלק אחרון של הפתרון עצמו? (למבנה כל דברי יוסף כ"ה - ל"ו עיין גליון מקץ תשי"ז ובייחוד עלון תהדרכה טס!) לשאלה ג' יט לטיח לב לכך שהרמב"ן עוסק בדבריו י"לה בסבי קטיים שונים זה מזה. (וזו דרכו בהרבה מקומות מטמלב הו: בד"ה אחד יטוב קטי לטרי סגנון עם יטוב קטי רעיוני). ההבחנה בין מליט ברדפות ("חכט" "בבון") אינה בדרך כלל מעטקו של הרמב"ן, (אבל עיין שמות ה"צ א' ההבדל בין "וילך" לבין "וירב") ומפרטים אחרים הרבו יותר ממנו לעסוק בזה (עיין לדוגמא בפרשתנו מ"א ל"ה ברטב"ט ההבדל בין "ויקבצו" לבין "ויצברו", ואולט הרמב"ן עוסק כאן בקטי בוסף בפסוקו והוא קטי טבוצר לו ע"י פרוטו של עצמו. אט באמת אין בדברי יוסף כל עצה (בי "הליועץ למלך בתנחומי?") וכל דבריו אינם אלא פתרון החלום, הן יט עדיין - גם אם נקבל את פרוטו לפסוק ד' (עיין סאלה א') - ליטב המצאת הצעת האיש החכם והגבון בדבריו, הן לזה לא יוכל הרמב"ן למצוא הקבלה בחלום - ואם אין לדבריו של יוסף אלה כל הקבלה בחלום פרעה, בעל כרחו יודה הרמב"ן שכאן דברי עצה לפרעה מבלי ששאלוהו? מתוך מצוקה זו נכנס בה הרמב"ן בא לידי מוצא מוצר זה, סיוסף דרש לכבוד עצמו. יט לעבור עם התלמידים על כל הפסוקים המביאים דבורו של יוסף בדבריו ישיר:

ל"ט ט': וחטאתי לאלוקים

מ' ח': הלא א'אלוקים פתרוני

מ"א י"ז: בלעדי אלוקים יענה את סלרס פרעה

ועוד הרבה פעמים בתוך פתרון חלום - ויוכחו הלומדים עד כמה היה יוסף בזהר בכבוד שמים ומעשים בכבוד עצמו.

נחמה ליכוביץ